

POSTANOWIENIE

Dnia 24 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania R. M.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
o wysokość świadczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 maja 2016 r.,
zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego
z dnia 20 stycznia 2016 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 20 stycznia 2016 r., Sąd Apelacyjny: 1) ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 3.420 zł oraz 2) odrzucił skargę kasacyjną ubezpieczonego R. M. od wyroku tego Sądu z dnia 2 lipca 2015 r., w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o wysokość emerytury. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Apelacyjny wywiódł, że przedmiotem rozpoznania w sprawie nie jest prawo do emerytury, ale wysokość tego świadczenia. Ubezpieczony legitymuje się bowiem przyznaniem mu wcześniej prawem do emerytury, natomiast obecnie kwestionuje tylko jej wysokość. Sąd Apelacyjny stwierdził, że na podstawie art. 25 § 1 k.p.c. był zobowiązany do sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia celem ustalenia dopuszczalności

skargi kasacyjnej ubezpieczonego. W wyniku przeprowadzonej kontroli Sąd Apelacyjny doszedł do wniosku, że ubezpieczony przyjął błędną metodę wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia. W sposób nieprawidłowy oznaczył tę wartość kwotą 21.605 zł, która odpowiada iloczynowi comiesięcznej emerytury, jakiej żąda (1.800,35 zł) oraz liczby miesięcy przypadających w roku kalendarzowym (12). Sąd Apelacyjny - mając na względzie, że do emerytury, będącej świadczeniem powtarzającym się, stosuje się regulację art. 22 k.p.c. - stwierdził, że wartością przedmiotu zaskarżenia w sprawie dotyczącej wysokości tego świadczenia jest ustalona w skali rocznej różnica między hipotetyczną kwotą emerytury, jaką skarżący by otrzymywał, gdyby sąd uwzględnił jego żądanie odnośnie do ustalenia wysokości tego świadczenia a kwotą emerytury, którą skarżący pobiera w rzeczywistości. Ustalona według takich zasad wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa od kwoty wymienionej w art. 398² § 1 k.p.c., bo wynosi 3.420 zł. Kwota ta wynika z pomnożenia liczby miesięcy przypadających w skali roku (12) przez różnicę między wysokością emerytury wskazywanej przez ubezpieczonego (1.800,35 zł) a wysokością emerytury, którą mu przyznano prawomocnym orzeczeniem sądowym (1.515,40 zł). Według Sądu Apelacyjnego, nie było podstaw, aby przy ustalaniu wartości przedmiotu zaskarżenia, została doliczona wysokość zaległej emerytury (świadczenia przypadającego za okresy wsteczne), ponieważ ubezpieczony nie domagał się wypłaty tego świadczenia za okresy poprzedzające datę wydania decyzji kwestionowanej w obecnym postępowaniu. Sporna wysokość emerytury, ustalona decyzją organu rentowego, odnosiła się jedynie do świadczeń przyszłych i ubezpieczony tylko w tym zakresie złożył odwołanie do sądu. Skoro wartość przedmiotu zaskarżenia była niższa od kwoty wynikającej z art. 398² § 1 k.p.c., to skarga ubezpieczonego - jako niedopuszczalna - podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Na postanowienie Sądu Apelacyjnego odrzucające skargę kasacyjną ubezpieczony wniósł do Sądu Najwyższego zażalenie, w którym domaga się uchylenia tego orzeczenia w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Ubezpieczony zarzucił naruszenie art. 22 k.p.c. przez jego wadliwe zastosowanie w następstwie przyjęcia, że „wartość przedmiotu sporu wyznacza różnica pomiędzy hipotetyczną kwotą emerytury a przyznaną prawomocnym

wyrokiem obliczona za okres jednego roku, co doprowadziło do błędnych ustaleń faktycznych (...) skutkujących odrzuceniem skargi kasacyjnej”. Według załączonego się, dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawie o „wypłatę emerytury w należnej wysokości” zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia, którą stanowi „cała kwota żądana przez ubezpieczonego”. Jeśli więc przedmiotem sporu z zakresu ubezpieczeń społecznych jest zmiana wysokości świadczenia powtarzającego się, to wartość przedmiotu zaskarżenia w takiej sprawie podlega ustaleniu na przyszłość, na zasadach przewidzianych w art. 22 k.p.c. W rozpoznawanej sprawie ubezpieczony domaga się ustalenia przysługującego mu prawa do emerytury w wysokości 1.800,35 zł miesięcznie, a nie wypłacenia mu różnicy między wysokością emerytury „hipotetycznej” i ustalonej ostatecznie przez organy orzekające. W sytuacji, gdy ubezpieczony żądał „ustalenia prawa do emerytury w określonej wysokości”, kwestionując w całości rozstrzygnięcie Sądu odwoławczego, to wysokość dochodzonej przez niego kwoty powinna stanowić podstawę wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu kasacyjnym. Zdaniem ubezpieczonego, w takiej sprawie wartość przedmiotu zaskarżenia nie może być liczona w oparciu o różnicę między wysokością świadczeń, na którą powołał się Sąd Apelacyjny. Sąd odwoławczy w sposób niewłaściwy zastosował więc art. 22 k.p.c., bo przyjął za podstawę obliczenia wartości przedmiotu sporu (zaskarżenia) różnicę między „wysokością prawa do emerytury” zamiast „całej wartości świadczeń dochodzonych przez skarżącego”. Interpretacja, jaką przyjął Sąd Apelacyjny powoduje „brak ochrony ubezpieczonych przed celowym zaniżaniem przez organ przysługujących im świadczeń”, bo okazuje się, że ubezpieczonemu przysługiwałoby prawo do rozpatrzenia jego sprawy przez Sąd Najwyższy tylko w razie „rażącej, nie mniejszej niż 833,34 zł miesięcznie, różnicy pomiędzy emeryturą należną według organu, a należną według ubezpieczonego”. Tego rzędu kwoty „w obecnej sytuacji finansowej Państwa należą raczej do rzadkości”, co oznacza, że „podmioty, które najbardziej potrzebują ochrony (...) Sądu Najwyższego, byłyby jej pozbawiane na skutek niewłaściwego stosowania przepisu”.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Zażalenie jest pozbawione uzasadnionych podstaw, bo w sprawach o prawa

majątkowe z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna nie jest dopuszczalna, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa od kwoty 10.000 złotych (art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c.). Sposób ustalania wartości przedmiotu sporu (zaskarżenia) w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w których spór dotyczy wysokości świadczenia powtarzającego się, został przez Sąd Najwyższy szczegółowo wyjaśniony zwłaszcza w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 18 października 2012 r., III UZP 3/12 (OSNP 2013 nr 9-10, poz. 112; PiZS 2014 nr 10, s. 36, z glosą E. Pietrzak), na którą ubezpieczony powołał się w pisemnych motywach zażalenia. Przyjęto w tej uchwale, że wartość przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, której przedmiotem jest zmiana wysokości świadczenia powtarzającego się podlega ustaleniu na podstawie art. 22 k.p.c. - w odniesieniu do świadczeń przyszłych, a w odniesieniu do świadczeń zaległych - na podstawie art. 19 § 1 k.p.c., przy czym w razie dochodzenia świadczeń przyszłych i zaległych stosuje się art. 21 k.p.c. Stanowisko zaprezentowane w tej uchwale jest podtrzymywane w późniejszych orzeczeniach Sądu Najwyższego (por. postanowienia z dnia 29 stycznia 2014 r., II UZ 67/13, LEX nr 1573832; z dnia 11 grudnia 2014 r., I UZ 23/14, LEX nr 1604625 i z dnia 6 sierpnia 2015 r., III UZ 5/15, niepublikowane). Wobec tego wykładnię przepisów o sposobie określania wartości przedmiotu sporu (zaskarżenia) w sprawach o wysokość świadczeń z zakresu ubezpieczeń społecznych mających charakter periodyczny (co dotyczy w szczególności emerytur i rent) należy uznać za utrwaloną i Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w pełni ją aprobuje.

W rozpoznawanej sprawie ubezpieczony bez wątpienia kwestionuje wysokość emerytury ustaloną przez organ rentowy „na przyszłość” i nie żąda wyrównania tego świadczenia za okresy wcześniejsze (poprzedzające wydanie zaskarżonej decyzji). Takie żądanie (za okresy wcześniejsze) nie było przedmiotem decyzji organu rentowego, przeto nie mogło być poddane kontroli sądu ubezpieczeń społecznych w wyniku wniesienia odwołania, a tym samym nie mogło decydować o dopuszczalności skargi kasacyjnej ani stanowić podstawy określenia wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2015 r., III UZ 6/15, LEX nr 1784527). To zaś

oznacza, że w rozpoznawanej sprawie wartość przedmiotu zaskarżenia podlega ustaleniu na podstawie art. 22 k.p.c., zgodnie z którym w sprawach o prawo do świadczeń powtarzających się, wartość przedmiotu sporu stanowi suma świadczeń za jeden rok, a jeżeli świadczenia trwają krócej niż rok - za cały czas ich trwania. Emerytura należna ubezpieczonemu jest świadczeniem przysługującym bezterminowo a sporna jest - wbrew temu, co uważa żalący się - jedynie różnica między wysokością świadczenia ustaloną w decyzji organu rentowego (1.515,50 zł; Sąd Apelacyjny omyłkowo wskazał kwotę 1.515,40 zł) i żadaną przez ubezpieczonego (1.800,35 zł), czyli różnica wynosząca w skali jednego miesiąca 284,85 zł. Przy obliczaniu wartości przedmiotu sporu (zaskarżenia) należy uwzględnić więc tę różnicę za okres 1 roku (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 1997 r., II UK 40/96, OSNAPiUS 1997 nr 16, poz. 301; z dnia 18 października 2000 r., II UZ 123/00, OSNAPiUS 2002 nr 15, poz. 370; z dnia 21 lipca 2003 r., II UZ 45/03, OSNP 2004 nr 11, poz. 200; z dnia 23 listopada 2007 r., II UZ 30/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 54 i z dnia 2 października 2009 r., II UZ 30/09, LEX nr 583822). Uzyskany w ten sposób wynik opiewa na kwotę zdecydowanie niższą od wymienionej w art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c., co powoduje, że skarga kasacyjna ubezpieczonego nie jest dopuszczalna i na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. podlegała odrzuceniu przez Sąd drugiej instancji.

Zaskarżone postanowienie jest trafne i prawidłowo uzasadnione, wobec czego zażalenie ubezpieczonego nie może być uwzględnione, zaś przedstawiona przez niego argumentacja w przedmiocie sposobu obliczania wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego (jedynie na podstawie wysokości wnioskowanego świadczenia) nie ma oparcia w obowiązujących regulacjach prawnych.

Mając to na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.